

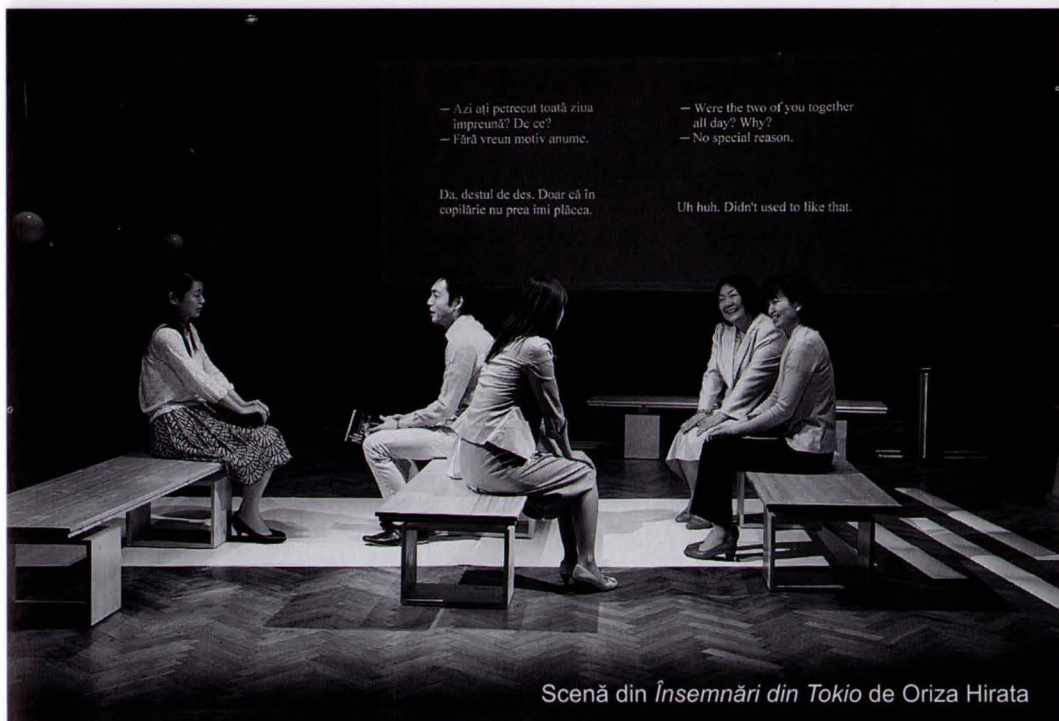
Ion PARHON

O prezență distinctă și distinsă

În ultimul deceniu, pe scena serilor magice din Festivalul Internațional de Teatru la Sibiu, onorat de reprezentanți din peste 60–70 de țări, trupele din Țara soarelui răsare au lăsat impresii edificatoare pentru diversitatea repertoriului și calitatea remarcabilă a spectacolului. Stau mărturie acestei afirmații cele două reprezentații pitorești de teatru vechi, *Kyogen*, cu *Kazumo* și *Ne Ongyoku*, din 2006, precedate în 2003 de un spectacol cu măști, adus de o trupă din Yokohama, care își desfășoară activitatea pe o corabie din portul marelui oraș, apoi adaptarea modernă după *Unchiul Vania*, prezentată de Compania Chiten, în 2007, sub forma unui teatru de cameră, în spațiu restrâns, cu o iscusită reducere a textului și a numărului de personaje, fapt oglindit și în spectacolul cu *Trei surori*, din 2008, datorat Companiei Pappa Tara Humara, sau în versiunea Trupei Kaze, după cunoscuta piesă a lui Matei Vișniec, intitulată *Povestea urșilor Panda spusă de un saxofonist care avea o iubită la Frankfurt*, apreciată și de autorul textului, prezent la spectacol. Interesul stârnit la Sibiu de arta teatrală japoneză a atins cote excepționale: în anul 2008, prin spectacolul de teatru-dans despre *Casa misterioasă*, datorat Trupei „Mademoiselle Cinéma”, desfășurat în uriașul cort de pe platforma de la Cazarmă, și mai ales prin întâlnirea fascinantă cu teatrul Kabuki, în interpretarea descendenților celebrei trupe de actori Nakamura, fondată tocmai în 1624, onorată acum printr-o cuceritoare explozie de vitalitate, umor, strălucire cromatică a costumelor, dar și frazare viu colorată, în cele două reprezentații cu *Festivalul de vară: o oglindă a Osakăi*, găzduite de hala industrială de la Balanța. Acestea au fost urmate în 2009 de o reîntâlnire cu Trupa Kaze, prin *Cerșetorul*, după Bertolt Brecht, și de spectacolul excepțional inspirat de *Titus Andronicus*, de William Shakespeare, adus de Trupa Yamanote Jijoshua, în regia lui Masahiro Yasuda, considerat de numeroși critici drept marea revelație a Festivalului.

La ediția din acest an a maratonului teatral de la Sibiu, înnobilită de producțiile unor celebri regizori, ca Peter Brook, Eugenio Barba, Lars Noren, Pippo Delbono și Silviu Purcărete, acesta din urmă cu trei spectacole, dar și de alte demersuri artistice ivite de pe toate cele cinci continente, dintre care o impresie favorabilă au lăsat-o și reprezentațiile din țara noastră, semnate de Mihai Măniuțiu, Alexandru Dabija, Dragoș Galgoțiu, Radu Afrim, Radu Alexandru Nica, Andryi Zholdak, Claudiu Goga, Anca Bradu ș.a., teatrul japonez a fost prezent cu nu mai puțin de cinci spectacole de o incitantă varietate și o remarcabilă ținută profesională, reușind să dea seama de valoarea deosebită a preocupărilor dedicate atât artei contemporane a Thaliei, cât și conservării expresiilor scenice fidele fondului cultural tradițional.

O surpriză plăcută, sinonimă cu un autentic eveniment artistic, a fost reîntâlnirea cu minunata trupă Yamanote Jijoshua și cu regizorul Masahiro Yasuda, prin adaptarea scenică cu *Oedip rege*, după Sofocle, în care rolurile principale erau interpretate de actrițe. Evocarea spiritului acestui celebru personaj al tragediei elene, într-un discurs scenic de o rară asprime și poezie totodată, cu trimiteri dramatice la destinul lumii noastre și la timpul pe care îl trăim, dominat de expresiile

cele mai sângeroase și mai perfide ale violenței și ale intoleranței, au oferit realizatorilor prilejul unei demonstrații artistice de mare virtuozitate profesională, iar publicului, încă un motiv de respect, de vie apreciere a calității artei spectacolului din Japonia.

În contextul dialogului cu capodoperele literaturii universale, dar de această dată dezvăluind interesul pentru valorificarea izvoarelor sale contemporane, am apreciat în Festivalul din acest an spectacolul cu *Metamorfoza*, după Franz Kafka, prezentat de Mode Teatre Company, în regia domnului Osamu Matsumoto. Era o convingătoare și emoționantă restituire a filoanelor dramatic și grotesc ale operei lui Kafka, bine cunoscută și în România, pe care regizorul japonez, familiarizat cu romanele scriitorului ceh, dintre care *Procesul*, *America* și *Castelul* au și fost adaptate pentru scenă de domnia sa, a reușit să ne sensibilizeze asupra unei observații de o certă individualitate din zona existențialismului, cu accent pe condiția omului și a singurătății sale, dar mai ales pe consecințele intoleranței și ale discriminărilor de orice fel.

Consensul puternic cu preocupările și cu interogațiile omului contemporan s-a desprins și din spectacolul japonez cu *Vizita*, după textul lui Fr. Dürrenmatt, piesă celebră, jucată cu mare succes și pe numeroase scene din România, adusă acum în festivalul sibian de către Bird Theatre Company Tottori, în regia și scenografia concepute de Nakashima Makoto. Printre particularitățile spectacolului, am remarcat subtila îngemănare dintre semnificant și semnificație, împlinită în mod complex, prin jocul de mare sangvinitate al interpreților, prin vestimentația și machiajul foarte expresive ori prin accentele puternice, șocante, conferite rostirii. Considerat drept una dintre producțiile de vârf ale trupei, spectacolul vorbește în chip limpede și tulburător despre înfățișările dramatice ale manipulării și ale forței distructive a banului, pe genericul alterării valorilor morale fundamentale în lumea contemporană, oferind totodată un remarcabil examen interpreților, care reușesc să întrupeze mai multe roluri, în cadrul unui joc de mare tensiune intelectuală și emoțională.

O notă distinctă în peisajul variat al artei japoneze, înfățișate în ultima ediție a Festivalului sibian, a reprezentat-o spectacolul de teatru-dans al trupei Masashi Mishiro Jazz Dance, desfășurat în două părți, intitulate *Războinicul* și *Omul de afaceri*. Dacă în prima parte, am asistat la o demonstrație de dans contemporan cu spectaculoase elemente de acrobație și gimnastică ritmică, în cealaltă, am descoperit o succesiune de tablouri pline de umor, realizate cu mijloacele coregrafiei și ale pantomimei, inspirate din stresul și din automatismele ce tind să sufocă astăzi viața omului din țările civilizate.

În mod special am lăsat la urmă cel de-al cincilea spectacol japonez din această ediție a Festivalului sibian, spectacolul cu *Însemnări din Tokio*, pe scenariul și în regia prestigiosului om de teatru Oriza Hirata, căci el poate fi considerat drept un fin barometru al interesului teatrului japonez pentru actualitate, prin întrebările de astăzi ale omului de pretutindeni. Dacă spațiul de joc simplu, sobru dar luminos este acela al unei săli de muzeu, în schimb emoția pe care o declanșează spectacolul nu este de natură pasivă, muzeistică, ci implică o puternică participare intelectuală și afectivă a publicului. Sunt multe enunțuri și interogații cu valoare metaforică, ce reușesc să impulsioneze gândirea interpretativă a spectatorului: „De ce după fiecare despărțire simt nevoia să văd marea?“, „De ce când privesc marea,

Omul de afaceri (Masashi Mishiro Jazz Dance)

Războinicul (Masashi Mishiro Jazz Dance)

Foto: Mihaela Marin

Războinicul (Masashi Mishiro Jazz Dance)

am impresia că, din spatele meu, cineva mă privește?”, „De ce personajele din tablourile lui Vermeer se află întotdeauna lângă o fereastră?”, „De ce natura și oamenii sunt mult mai frumoși în tablouri decât în realitate?”, „Prin ce diferă privirea pictorului față de aceea a omului obișnuit?”. Multe dintre aceste gânduri îmi află apoi o subtilă intertextualitate cu acelea din *Micul Prinț*, de Saint-Exupéry, unde vulpea îi mărturisea protagonistului că „lucrurile cele mai profunde se văd cu inima, nu cu ochii”. Acest unic text contemporan japonez de pe scena Festivalului sibian, prezentat apoi la Facultatea de teatru din Craiova și la Teatrul „Nottara” din București, a cunoscut o expresie scenică de o provocatoare simplitate, în care profunzimea cuvântului era permanent concuroasă de tăceri grele de întrebări, de substanță emoțională. Impresiile produse de spectacol au fost completate la Sibiu de o amplă conferință a domnului Oriza Hirata despre teatrul contemporan japonez, iar în Capitală de un simpozion inițiat cu sprijinul Ambasadei Japoniei la București și al Universităților din București și Craiova, dedicat rolului important al dramaturgiei acestui reputat om de teatru în evoluția artei spectacolului și a învățământului din Țara Soarelui Răsare.

Este bine să precizăm și faptul că, în contextul intențiilor programatice și al iscusinței manageriale dovedite de Constantin Chiriac, directorul festivalului și al scenei sibiene, am aflat că această colaborare cu domnul Oriza Hirata nu se va opri aici, iar că regizorul Masahiro Yasuda a fost deja invitat să monteze un spectacol la Teatrul Național „Radu Stanca” în stagiunea viitoare. Așadar, devenit o adevărată vedetă a marilor evenimente din Festivalul sibian și din viața noastră culturală, în general, dialogul teatral româno-japonez ne rezervă noi și plăcute surprize.